

Motion till riksdagen

1988/89:Ub28

av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m)
med anledning av prop. 1988/89:90 om
ingenjörutbildning

Inledning

Propositionens förslag om ny ingenjörutbildning ansluter sig i sina huvuddrag väl till de synpunkter som moderata samlingspartiet en längre tid hävdad i dessa frågor. Enighet råder om behovet av en förstärkt kompetens för ingenjörer på mellannivå.

Sverige närmar sig med propositionens förslag utvecklingen i andra länder vad gäller utbildningens omfattning.

Propositionen redovisar i huvuddrag strukturen för en ny ingenjörutbildning. En framtida utbildning av tekniker skall utredas vidare.

Vi finner det dock anmärkningsvärt att regeringen som utgångspunkter för den nya utbildningen enbart redovisar ett antal rent tekniska aspekter rörande utbildningens längd och struktur. Däremot sägs ingenting om hur den föreslagna utbildningen bör utformas för att nå den kvalitet som krävs för att Sverige och svensk industri även i framtiden med framgång skall kunna verka inom det tekniska området.

Kvalitet handlar inte enbart om utbildningens längd uttryckt i ett antal terminer. Kvaliteten avgörs framför allt av samspelet mellan utbildningsmål, effektiv studietid, elevernas förkunskaper och lärarnas kompetens.

Utvecklingen i vår omvärld går mot en allt större internationalisering. Värdet av svensk utbildning mäts med internationella mått. Vi anser att regeringen i propositionen inte tillräckligt tydligt markerat betydelsen av hög kvalitet.

Högskolebegreppet

Den nya ingenjörutbildningen skall vara en utbildning på högskolenivå. Mot detta finns i och för sig inget att erinra. Det är emellertid viktigt att utbildningen också kommer att hålla en standard som gör att den försvarar sin plats bland de utbildningar som organiseras av högskolan. Det innebär att den föreslagna ingenjörutbildningen, liksom annan högskoleutbildning, skall vila på vetenskaplig grund.

Vi har i vår partimotion 1988/89:Ub806 angående utbildningspolitiken redovisat vår syn på inriktningen av den högre utbildningen, och vi har där bl.a. föreslagit att högskolans lärare i ökad omfattning skall bedriva forskning i tjänsten. En nära kontakt med forskning är enligt vår mening en

förutsättning för att utbildningen skall bli högskolemässig i ordets rätta bemärkelse.

Regeringens hållning i dessa frågor inger farhågor. Utspridningen av den högre utbildningen leder till svårigheter att rekrytera forskarkompetent personal. Miljön vid små enheter stimulerar inte till forskningsarbete.

Risken är nu betydande att den hårt decentraliserade utbildningen av ingenjörer på mellannivå inte förmår locka till sig forskarkompetent personal.

Ytterligare ett bevis på regeringens hållning i frågan rörande forskarkompetens och forsknings samband framgår av att den nu vill skapa möjlighet för icke forskningskompetent personal att få anställning som högskolelektor.

Regeringens hållning är oroväckande. Utbildningen till ingenjör på mellannivå skall vara en högskoleutbildning med ett klart samband med forskningen.

Regeringen bör följa utvecklingen av den nya ingenjörutbildningen. Om den därvid finner att denna utbildning ej ligger på högskolenivå, bör riksdagen överväga att skapa en distinktion inom den postgymnasiala utbildningen, så att begreppet universitet reserveras för enheter med forskningsanknuten utbildning medan enheter med i huvudsak övrig postgymnasial utbildning får en annan beteckning.

Urval och betyg

Med stor tydlighet framträder det relativa betygssystemets brister i regeringens proposition. Regeringen redovisar att krav på särskild behörighet, i form av en viss betygsnivå, genom betygssystemet leder till att ett antal elever skulle utestängas från fortsatt utbildning. Regeringen föreslår därför att alla elever på teknisk linje övergångsvis skall vara behöriga att antas till den nya utbildningen!

Vi anser det vara självklart att det för en kvalificerad och specialiserad postgymnasial utbildning som det här är fråga om skall finnas möjlighet att uppställa särskilda krav på förkunskaper.

Med ett betygssystem som anger kunskaper och med goda kompletteringsmöjligheter för de sökande finns helt andra förutsättningar att hålla en given standard i den högre utbildningen. Vi har vid upprepade tillfällen påtalat bristerna i nuvarande system för betygsättning och urval.

För den hittills bedrivna försöksverksamheten med s.k. samordnad ingenjörutbildning på mellannivå har UHÄ utfärdat bestämmelser om urval och företräde. Härvid har UHÄ:s föreskrifter utformats så att sökande tillhörande elevområdet erhållit företräde till utbildning. Eftersom utbildningen organiseras decentraliserat och på flera linjer, har detta i praktiken kunnat leda till att elever utestängts från den utbildning de önskat genomgå.

Vi finner att dessa "geografiska förturer" leder till oönskade effekter, som inte bör överföras till den nu föreslagna verksamheten. Högskoleutbildning bör enligt vår mening definitionsmässigt alltid vara riksrekryterande.

I samma föreskrift anger UHA att urval och eventuellt företräde skall grundas på ett jämförelsetal som utgörs av summan av sökandes poäng för betyg. Härigenom uppstår kvotgrupper. Lösningen bör enligt vår mening i

stället vara att eventuell rangordning av sökande skall ske endast på grundval av medelbetyg.

Mot. 1988/89
Ub28

Föreskrifter för den nya ingenjörutbildningen kommer att utges efter riksdagens beslut. Riksdagen bör som sin mening ge regeringen till känna att de nuvarande föreskrifterna inte bör gälla den nya utbildningen utan utformas i enlighet med vad som ovan anförts.

I propositionen aviserar regeringen att UHÄ och SÖ skall få i uppdrag att utreda organisation och inriktning av en teknikerutbildning. Vi vill för vår del redan nu klargöra att denna utbildning bör inordnas i gymnasieskolan.

Lärartjänster

Regeringen föreslår i propositionen att högskolorna vid första tillsättnings-tillfälle skall kunna tillsätta lärartjänster utan ansökningsförfarande. Avsikten är att lärare med motsvarande tjänstgöring i gymnasieskolan direkt skall kunna beredas anställning i den nya organisationen.

Vidare föreslås i propositionen att den som förordnats på ordinarie tjänst som gymnasielektor i ämne som berörs av avvecklingen av T4 skall ha rätt att med förtur förordnas på en nyinrättad tjänst som högskolelektor inom den nya ingenjörutbildningen.

Vi finner det förstnämnda förfaringssättet tveksamt. På sikt kommer ett stort antal nya lärare utöver flertalet i T4 nu verksamma lärare att tjänstgöra i den nya utbildningen. Den nyinrättade utbildningen innebär en avsevärd utökning av omfattningen av tekniskt inriktad utbildning. Det finns ett starkt intresse att till denna utbildning knyta den personal som kan bedömas utveckla utbildningen på ett framgångsrikt sätt.

Vi avvisar förslaget att med automatik förordna gymnasielektorer som högskolelektorer på det sätt regeringen tänkt sig.

I denna grupp finns ett stort antal personer som är väl kvalificerade för högskolelektorat. Dock saknar många gymnasielektorer i berörda ämnen den formella kompetensen. Det finns enligt vår mening ingen anledning att erbjuda dessa tjänst som högskolelektor. Här bör även fortsättningsvis krävas doktors- eller licentiatsexamen. För personer utan forskarkompetens bör endast tjänster som högskoleadjunkt kunna komma i fråga.

Däremot är det angeläget att vidta åtgärder för att för framtiden säkra tillgången på kompetent och formellt behörig personal. Detta är ett oeftergjivligt krav, om utbildningen skall bedrivas på högskolenivå.

Redan i dag är svårigheterna betydande att rekrytera lärare till teknisk utbildning. En väg att från näringslivet få tekniskt kvalificerad personal till ingenjörutbildningen är att anställa personer som adjungerade högskolelektorer eller högskoleadjunker.

Lokalisering

Regeringen anger i propositionen vissa förutsättningar för lokalisering av den nya utbildningen. Befintliga resurser inom nuvarande T4-organisation förutsätts bli utnyttjade. Vidare förutsätts att högskolestyrelserna inför sina beslut samråder med berörda kommuner.

Riksdagen bör i sitt beslut tydligt inskräpa förutsättningarna för det lokala
agerandet.

Mot. 1988/89
Ub28

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en hög kvalitet i den föreslagna utbildningen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om innebörden av högskolebegreppet,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betygens roll vad gäller behörighet och urval,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda förkunskaper,
5. att riksdagen beslutar att s.k. geografiska förturer ej skall gälla för den föreslagna utbildningen,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om teknikerutbildningen,
7. att riksdagen avslår regeringens förslag om tillsättning av lärartjänster utan ansökningsförfarande,
8. att riksdagen avslår regeringens förslag om automatiskt förordnande av gymnasielektor som högskolelektor,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjlighet till tjänst som adjungerad högskoleadjunkt eller högskolelektor.

Stockholm den 16 mars 1989

Ann-Cathrine Haglund (m)

Göran Allmér (m)

Birger Hagård (m)

Ulf Melin (m)

Elisabeth Fleetwood (m)

Hans Dau (m)

Birgitta Rydle (m)

Rune Rydén (m)